Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summulae s. introductio ad logicam - Cod. Ettenheim-Münster 231

Knaebel, Anton

[S.l.], 1718

Disputatio 1ma

urn:nbn:de:bsz:31-127287

Visual Library

Deus T. O. M. et Studiorum Patroni nostro labori adsint, ut omnia ad majorem divini Numinis gloriam cedant.

Disputatio 1ma. De 1ma mentis operatione.

Tres hoc disputationis quaestiones complectitur, in 1ma examinabitur quid et quotuplex sit tnus. in 2da quae sint proprietates tni, in 3tia quid sit definitio ac divisio.

* Q: 1ma. Quid et quotuplex sit tnus.

ARTus 1mus Quid sit tnus

§ 1mus Quaedam praenotanda.

1 Notandum 1mo: variam esse sficationem tni; accipitur enim tnus in sensu latissimo pro fine, v tno cuiusque rei: ita mors dicitur tnus vitae. aliquando etiam tnus sficat certum modum loquendi aut nomina cuiusque artis propria, quae proin tni vocantur. Sed non est hic sermo de tno in sficatione latissima accepto, sed de tno logico, hoc est prout tnus constituit psitionem, quare ut tni natura melius capias, rudi interim conceptu exponendum est, quid sit psitio et quaenam illius partes.

2 Notandum 2do: psitionem iuxta Arlem esse orationem affirmativam v negativam alicujus de aliquo. affirmativa est si dico E. g. Petrus est doctus. negativa est si dico E. g. Petrus non est Leo. in 1ma psitione affirmo aliquid de Petro in altero nego aliquid de eo.

3 Notandum 3tio: in qualibet psitione necesse tria reperiri scilicet subtum praetum et clam. subtum est id de quo aliquid affirmo v nego, praetum est id quod de altero affirmo v nego sic in hac psitione Petrus est doctus Petrus est subtum, quia de eo.

affirmo qd sit doctus. doctus vo e pretu, quia illud de Petro affirmo. in psitione negativa. Petrus n e Leo. Petrus e subtu, quia de ipso aliquid nego, et leo e pretu, quia de Petro negatur leo. Copula e vinculu seu nexus, qi subtu et pretu inter se unit ac coniungit, et sciat, qd subtu et pretu sint una eademq v duae distae, et copula haec comuniter indicatur p verbu e.

Notandu 4to: subtu et predicatu ee duo extrema, inter quae tota psitio clauditur quasi: cla vo ee medium inter illa extrema. 4

§ 2dus.

Definitio tni Loici.

Dico: tnus lojus e extremu psitionis. pbtur dfio haec hoc modo illa dfio e bona, qe qvenit oi et soli dfinito, et e clara, atq reliquas leges bonae dfionis observat. sed nostra dfio qvenit oi et esoli dfinito, nimiru soli et oi tno lojo, et e clara ac reliquas leges bonae dfionis observat: qo etc. M: huius sylgi e certa, et pbari pst ab indictione oiu dfionu, qe comunitr ee bonae censentur. minor patebit partim ex solutione oftiorum partim ex iis, qe infra de regulis bonae dfionis ex instituto dicetur. 5

§ 3tius

Colliguntur non ulla ex dictis

Colligitur 1mo: cla e posse accipi foaliter et materialer: foaliter a tunc accipitur, qdo actu fungitur officio cla, ut fit in hac psitione E: G. Petrus e doctus materialer a seu reflexo tunc accipitur cla, qdo nactu fungitur officio cla, sed e id, de qo aliquid affirmatur v negatur, ut E: G: e e cla. 6

Colligitur 2do: cla e foaler accepta n ee tnu lojo, quia tum cla n e extremu psitionis, sed tm medium seu nexus, p quem extrema scilt subtu et pretu coniungitur et ideo ab Arte et aliis cla foaler accepta a raoe tni excluditur. si vo sumatur 7

materialer seu reflexè cla, tunc poterit ee tnus; quia erit subtus et pretus psitionis.

§ 9tus.

Solvuntz obtiones

8 Obtz 1mo: oīs bona dfio dbt ee clarior suo dfinito: sed nostra dfio tni n e clarior suo dfinito: qo n e bona dfio. m pbtz nostra dfio explicat obscurum p obscurum: qo n e clarior suo dfinito. ant: pbtz explicat tnum p psitionem: sed æque obscurum e, quid sit psitio quam quid sit tnus: qo etc.
R: concessa M: n m in hujus pbtione n ant: ad istius pbtionis denique conces: M disto m: æque obscurum e quid sit psitio rdum qceptum suum clarissimum, et pfectissimum c m æque obscurum e quid sit psitio rdum aliquem qceptum rudem et qbusum n m, et disto cons: qo explicat obscurum p obscurum, si explicaret tnum p psitionem clariss: et pfectissime cognitam con: minus clari et rudi qceptu gnitam n cons: nos a supra iam explicavimus saltem aliquo modo quid sit psitio.

9 Obtz 2do: dfio nostra n qvenit tno mentali: qo n qvenit oi: ant: pbtz psitio mentalis n hbt duo extrema, cum sit unicus et indivisibilis actus: qo n qvenit oi nimirum tno mentali.
R: neydo ant: in eius pbtione disto ant: psitio mentalis n hbt duo extrema reler dista c: ant: foaler hoc e p nostrum qceptum dista: n ant: similer disto raon addita e unicus et indivisibilis actus reler, et physice con: foaler et methaphysice n: quid a sit disti reler seu phys: et foaler seu methaphysice in expositione hujus obtionis dicetz, donec fusius de illa alibi agemus.

10 Obtz 3tio: dfio nostra tni qvenit cla: qo n qvenit soli. a pbtz in hac psitione qa dico e e cla utique e extremum psitionis qo qvenit etiam cla.
R: disto ant: qvenit copula materialer accepta c: ant: cla foaliter accepta n ant et cons: sensus huius distionis colligitz ex 5o precedente.

11 Dices 1mo: in hac psitione e e cla copula sumitz foaliter et

ē prōtū: qō copula etiā foāler accepta poterit ēē tnūs.
Resp distō ant: clā hoc ē istud nomen clā sumitur foāler et ē
prōtū c: ant: res p hoc nomen sficata, scilet ipsū verbū ē sumitur
foāler n ant: et cōnstiā.

Dices 2dō: in hac psitione qa dico Petrus ē doctus ē vera psi- 12
tio, verbū ē imo loco positū sumitur foāler sed in hac psitione
verbū ē tnus: qō etiā verbū foāler sumptū pst ēē tnūs M.
pbtur quia verbū ē in dicta psitione fungitur actu officio clā
m etiā pbtur quia verbū ē ē subtū saltē partiale dictæ
psitionis.
R: distō M: verbū ē imo loco positū sumitur foāler respectu
psitionis, cujus ē subtū n: M: respectu alterius psitionis
huius n ē subtū c: M: et distō m: sed verbū ē ē tnus re=
spectu psitionis cujus ē subtū c m respectu alterius psitionis
cujus n ē subtū n: m: et cons: si dico Petrus ē doctus ē vera
psitio verbū ē imo loco positū respectu huius psitionis
ē vera psitio ē subtū et qsequēr tnūs, sed tunc verbum
ē n sumitur foāler sed materialer respectu huius psitionis
vō, qa dico Petrus ē doctus, verū ē sumitur foāler ē n
ē subtū, sed clā, qsequēr n ē tnus. pari modo pstetiā inte=
gra psitio materialer accepta v sylgus ēē tnus, uti pst
in hac psitione declarari Petrus ē doctus ē vera psitio et
in hoc sylgo qo dico: ois Loius ē doctus sed Petrus ē Loius
qō Petrus ē doctus ē bonus sylgus.

Pbtur 4to: ois psitio hbt tnūs sed n ois psitio hbt extrema: qō 13
tnūs n ē extremū psitionis. m pbtur hæc psitio sol lucet, Petrus
ambulat n hbt subtū et prædicatū: qō n ois psitio hbt extrema.
Resp: imo retorqdo arguū in aliis dficibus tnī quas solet of=
ferre. Resp: 2dō: n m ad huius pbtionē distō ant: n habet subtū
et prōtū explicitē c: a: implicitē n a et cons: explicitē habent
subtū et prōtū illæ psitiones, in qbus expressis tnis clā ē ponitur
E: g: hō ē aāl raōle, implicitē vō hbt subtū, qdō n expressis tnis

ponitur clā ē, ut fit in his psitionibus sol lucet, Petrus ambulat
qd proīn sic debent exponi: sol ē lucens, Petrus ē ambulans

14 Obt. 5to: Arles dfiniit tnū hoc modo, tnus ē in quo dissolvitur
v ut alii legunt: resolvitur psitio, ut prētū, v de quo prædicatur:
qō nostra dfio recedit ab Arlica.
Resp: imò: Arles prout verba illius iacent n̄ stricte dfiniit
tnū, quia dee genus dfiois: si vō addatur: tnus ē id in quod
resolvitur psitio tanquā in subtū et prētū dfio habet genus
remotissimū, et ē longiuscula, ac disiunctiva.
R: rdo disto ant: nostra dfio recedit ab Arlica quoad verba
c: ant: quoad sensū n: ant: et constit.

15 Dices: saltē melius dfiniretur tnus ē id, qd manet ablata clā
v pars ut quot psitionis: qō adhuc n̄ ē bona nostra dfio R:
neqdo ant: rāo ē, quia ima illa dfio etiā habet genus remotiss:
ē longa, et fit tm̄ p breviatū secundariū. qtra rdā vo de-
fionē in obtione indicatā ē præcipuè, qd sit valde obscura
ita ut ab incipientibus ægerrimè capi possit.

16 Obt. 6to: nostra dfio explicat idē p idē: qō n̄ ē bona. a pbtus
ēē tnū et ēē extremū psitionis stuū et idē: qō etc.
Resp: imò retorqdo arguū in oibus aliis dfioibus. R: rdo:
neqdo ant: in eius pbtione disto a: stidē rēler ca stidē fōaler na et cons

Arlus Edus.

Quotuplex Sit tnus.

§ imo.

De tnō mentali, vocali et scriptos

17 Loquimur hic potissimū de tnō fōali et n̄ de obtivo: tnus
obtivus dicitur illa res, qd de altera affirmatur v de qua aliqd
affirmatur v negatur, hinc vocatur etiā iste tnus etiā subtū
et prētū obtivū aut simpler obtū. tnus a fōalis ē nil aliud
quā qnitio, vox aut scriptura, p quos illa res, qd affirmatur
v negatur solet exprimi et in hoc sensu tnū accipiendo illū

dividemus in species magis usitatas. itaque

Dtur tnus fonalis imò in mentalem, vocalem et scriptum. mentalis 18.
est extremum positionis mentalis. vocalis est extremum positionis
vocalis. scriptus est extremum positionis scriptae. positio a menta-
lis est ipsa cognitio, qua aliquid affirmatur vel negatur. positio vo-
calis est una vox seu plures, quas conceptui seu cognitioni nostrae
substituimus. positio scripta est scriptura per quam positio vocalis ex-
primitur.

§. 2dus
De tno sficativo et n sficativo

Dtur 2do: praesertim tnus vocalis in sficativum et n sficativum 19
sficativus est vox, quae aliquid sficat ex institutione hominum ut E. G.
Deus homo Leo. Tnus n sficativus est vox, quae n sficat aliquid
ex institutione hominum ut E. G. plictri, scindapsis etc. haec
ut illigas, nota, sficare in genere nil esse aliud quam
ducere in cognitionem alterius. duplici a modo possumus aliquid
ducere in cognitionem alterius. imò quidem naturaliter seu independenter
ex voluntate hominum sic E. G. fumus ducit in cognitionem me ignis
et hinc dicitur signum naturale ipsius ignis. 2do ex bene-
placito seu independenter ab institutione hominum sic E. G. ista
vox Leo, ducit me in cognitionem illius rei, quae vocatur Leo
sua enim natura vox Leo, non magis habet quod sficat Leonem habet
ex voluntate hominum, qui hanc vocem excogitarunt ad signi-
ficandum potius.

§. 3tius
Solvuntur obtiones.

Obtur imò: quod audio vocem plictri, ista vox sficat mihi 20.
aliquid ex institutione hominum, scilicet loquentem: quo vox plictri est
tnus sficativus.
R: dicto ant: sficat loquentem naturaliter c: ant: ex voluntate
hominum sficat loquentem n: ant et cons.

Dices imò: haec vox plictri usurpatur ab auctoribus ad sficandum 21

tnus n̄ sficativus: qd ē tnus sficativus.
R. disto ant: usurpatur ab auctoribus ad sficandum tnum n̄ sficatum
tanquam aliquid ab hac ipsa voce distinctum n ant: usurpatur ab
iis tanquam aliquid exemplum tnī n̄ sficativi cantet n constitiam

22 Dices 2do: vox plictri sficat negaōem: qd ē tnus sficativus ant:
pbtur vox plictri ducit me in gnitionem, qd nil sficet: qd sig-
nificat mihi negaōem nempe negaōem sficationis.
R: negdo ant: ad pbtionem disto ant: ducit me in gnitionem
qd nil sficet hoc ē, qd nullam habeat sficaōnem et hoc tm
naalem c: ant: ducit me in gnitionem hoc ē, qd sficet
aliquam negationem, idq; ex beneplacito et voluntate hominum
instituentium n ant: et cons.

23 Obtur 2do: vox nihil ē tnus sficativus, et tn nil sficat
qd etiam vox plictri pst etiam ēē tnus sficativus, etsi nil
sficet.
R. disto: ant: et tn nil sficat positivum c: ant: et tn nihil
sficat negativum n ant: et cons: nihil enim sficat nega-
tionem omnis rei. discrimen inter vocem nihil et vocem
plictri ē hoc, qd vox plictri n̄ faciat me venire in cog-
nitionem ullius rei ex institutione hominum vox a nihil fa-
ciat me venire in gnitionem nullius rei, hoc ē in gnitione
negationis, sicut qd aliud ē negaō gnitionis, et aliud ē
gnitio negaōis, ita aliud ē negaō sficaōis et aliud
sficatio negationis, quarum prior quaenit voci plictri
posterior voce nihil.

Sytus
De tno cathegorematico et tno syncategorematico.

24 Dtur tnus 3tio in cathegoreaum et syncatheg: tnus cath:
ē ille qi p se hbt tam pfectam sficaōem, ut etiam se solo

possit esse subtum vel pretum: ut E. g. sic Leo Lapis et universim omnia nomina substantiva. Tertius syncathegorematicus est, qui per se non habet tam perfectam significationem, ut se solo possit subtum vel pretum, sed tantum aliis terminis adiunctus eorum significationem modificat, eiusmodi termini sunt E. g. aliquis omnis nullus et reliqua numeralia.

Quaeri potest, imo an etiam nomina adiectiva sint termini catheg: R. esse terminos catheg: sicut enim non tam perfectum sensum pariant quam nomina substantiva: significant tamen aliquid determinate scilicet formam, quae inest subto, et quidem significant tam perfecte ut etiam se solis possint esse pretum saltem ut patet in hac positione: Petrus est doctus. possunt igitur nomina adiectiva dici termini catheg: saltem minus stricte. 25

Obiectum quod etiam aliquis erit terminus catheg: quia sicut possum dicere Petrus est doctus, ita possum dicere Petrus est aliquis. Resp: disto ant: si subintelligatur terminus homo vel aliquis similis aut addatur c: ant. secus n: si enim non addatur talis terminus vel subintelligatur terminus aliquis non significabit rem aliquam determinatam, quae praedicetur de Petro. quatenus vero doctus et alia adiectiva significant rem determinatam E. g. doctus significat doctrinam. 26

Quaeri potest rdo: an casus obliqui, adverbia praepositiones coniunctiones sint termini catheg: R. iterum non esse terminos catheg: sed syncath: quamvis enim casus obliqui et adverbia significent rem determinatam, tamen non significant illam rem tam perfecte, ut se solis possint de subto praedicari: quod tamen requiritur ad terminum cath: sed tantum modificant subtum et pretum, si illis adiungantur, ideo non tam praedicantur quam compraedicantur, imo sunt auctores, qui omnino negant terminos sync: esse simpliciter terminos: alii vocant casus obliquos terminos mixtos vel medios. 27

28 Quaeri pst dtio, an detur tnus mixtus ex catheg: et syncatheg: Resp: affirmative; talis om tnus est ois ho, qi est compositus ex catheg: homo, et syncatheg: ois non differt tn mixtus iste tnus a tno catheg: quia huius naa participat.

§ 5tus.
De tno absoluto, et conotativo

29 Dtur tnus 4to in absolutum, et conotativum; absolutus est, qui sficat aliquid per modum se stantis, hoc est ita, ut quantum habet ex modo suo sficandi, se solo possit esse subtum positionis, e.g. homo, albedo. Tnus conotativus est, qi sficat per modum alteri adiacentis, hoc est ita ut non habeat tam perfectam sficaonem, ut se solo possit esse subtum e.g. albus doctus. hinc sequitur, oia noia substantiva, item adiectiva si ponantur substantive, esse tnos absolutos, adiectiva vero, quando ponuntur adiective esse tnos conotativos.

§ 6tus.
Solvuntur obtiones.

30 Obtur imo isti tni Domini, Magister, Pater sunt termini conotativi: quo non oia noia substativa sunt tni absoluti ant. obtur: tnus Dominus conotat servum, Pater filium magister discipulum; quia hi tni non possunt gnosci nisi per comparationem, sive relationem ad servum filium discipulum etc. R: n: ant: ad obtiam disto ant: Dnus Pater Magister conotant servum filium discipulum conotative obtiva, dega hic hic non est sermo c: ant: conotative logica seu gramathicali nat: et cons: tunc dicitur dari conotatio obtiva duorum tnorum, quando ipsa, quo per talem tnum principaliter sficatur, non potest gnosci nisi per comparationem cum alio, sicut illud quod sficatur per tnum Pater non potest gnosci, nisi in ordine per filium. conotatio a logica duorum tnorum est, quando res ita sficatur, ut ad completam et perfectam sficaonem debeat unus tnus adiungi alteri e.g. tnus albus adiungi dbt tno murus v hoc.

Obtz 2do: albedo n̄ sficat aliquid p se existens: qo n̄ est 31
tnus absolutus. ant: pbtz. albedo sficat albedinem sed albedo
n̄ e ens p se existens; quia neaṙio qsistit in alio e: g: in muro.
R: c: ant: n: cors: n̄ em reqtz ad tnu absolu, ut sficet aliqd
p se existens physice, sed sficit, ut sficet aliquid p modu p se
stantis in eo sensu, qi explicatus fuit 29.

Obtz 3tio: etiam tnus absolutus e conotativus: qo mala e 32
divisio tni ant: pbtz. absolutus e nomen adiectivum et
sficat p modu alteri adiacentis: qo e tnus conotativus.
R: neqdo ant: ad pbtiom dsto: ista vox absolutus si mater
accipiatur pro tno sficante e adiectivum c: ant: res sfi-
cata p hanc voce, n: ant: et dsto cors: qo e tnus conotativus
hoc e, ista vox absolutus c: cors: res sficata p hanc voce
neqo cons:

§ 7mus.

De tno concreto, et abstracto ~

Dtz tnus 5to in gcretu, et abstractu, quorum notia valde 33
e neaṙia, tnus gcretus e ille, qi sficat aliquid p modu com-
positi ex subto e foa. Abstractus e, qi sficat aliquid
p modu solius foe. duo igitur st, qd in se includit terminus
gcretus, nempe subtu v quasi subto, et foa v quasi foa
p subtu hic illigitur illa pars, qd accipit denominaoe
ab aliqa comparte; hinc dicitur subtu denominoīs seu
sficatu materiale: p foa illigitur illa pars qd alteri com-
parti tribuit denominationem; hinc vocatur foa denomina-
v sficatu foale. compositum vo ex utraque hac comparte
scilet subto et foa resultans dicitur gcretu e: g: hoc gcretu
dulcis sficat subtu habens dulcedinem quale subtu e e: g:
sacharum, qd denominatur dulce: foa a e dulcedo, qd sacharum
denominat dulce. unde dulcis e tnus gcretus, dulcedo vo e
tnus abstractus eiusmodi tni gcreti st praeter adiectiva dia-
nomina substantiva, qe n̄ sficant solam foam: g: Deus ho, debet
em sic exponi habens divinitatem, habens humanitatem.

34 Tnus geretus seu ipsum geretum dicitur in geretum physicum et meth-
geretum physicum est, quod sficiat formam physice seu realiter distinctam a subiecto
denominationis ut E. g. dulcis albus. albedo enim et dulcedo realiter
distinctae a sacharo et lacte. geretum meth: /: seu ut alii vocant
geretum logicum :/ est, cuius subiectum et forma realiter sunt idem, methaph:
tamen et formaliter seu per nostrum conceptum distincta E. g. Deus homo: nam
humanitas tamen formaliter distinctae ab homine realiter autem est idem.

35 Concretum physicum subiectum in adaequate intrinsecum et adaequate
extrinsecum et partim in: et partim extrinsecum. adaequate
intrinsecum est, cuius forma est adaequata intrinsece subiecto E. g. dulcis
dulcedo vero est adaequata in sacharo. geretum adaequate extr:
ut alii vocant logicum :/ est, cuius forma est adaequate extrinseca
subiecto E. g. visus gnitus amatus visio enim E. g. est extrinseca
muro, quem video. Concretum partim in, partim extrinsecum
est, cuius forma est partim in, partim extrinseca subiecto E. g.
similis aequalis. similitudo est partim intrinseca illi, qui est similis
alteri partim extrinseca; hinc etiam formae denominantes ali-
quae dicuntur intrinsece denominantes aliae extrinsece denominantes.

36 Ex his colligitur discrimen inter tnum geretum et abstractum
non dico abstractum sed connotativum. item inter tnum absolutum
et abstractum; omnis enim tnus connotativus est etiam geretus sed
non vicissim E. g. homo qui est concretus, et tamen non est connotativus
quia vero omnis tnus abstractus est etiam absolutus sed non vicissim
ut patet iterum in tno homo qui est tnus absolutus et non tamen abstractus.

§ 8vus
Solvuntur obtiones

37 Obtur imo: tnus humanitas sficiat subiectum et formam: quod est
tnus geretus. ant: obtur humanitas sficiat corpus tanquam
subiectum et animam tanquam formam: quod sficiat subiectum et formam.
R: dicto ant: sficiat subiectum et formam physicam quae physice reperitur
in subiecto c: ant: sficiat subiectum et formam logicam seu denominantem

qe tribuit subto denominaõe n: ant et cons: iã supra diximus
ad tnũ geretũ requiri, ut sficiat p modũ subti et foe, qe
tribuat denominaõe subto hoc ẽ, ut ipsũ nomen Logice
derivetur â foa E: g: dulcis derivatur â voce dulcedo.

Obtur 2do: hoc vox materia ẽ tnus geretus et tn n sficiat p 38
modũ subti et foe: qo n ois tnus geretus sficiat p modũ
subti et foe. ant: pbtur materia sficiat solũ subtũ qo ut
Resp: neqdo ant: quoad 2dũ membrũ v disto ant: n sficiat
p modũ subti et foe physice cont: n sficiat p modũ subti
et foe logice n ant: et cons: possũ enim ab hac voce ma-
teria abstrahere foã denominantẽ E: g: materialitas.

Obtur 3tio: nulla foa ẽ extrinseca gereto: qo nullũ dat 39
geretũ extrinsecũ. ant pbtur nulla pars ẽ extrinseca toti
foa ẽ pars et geretũ ẽ totũ: qo nulla foa ẽ ext: gereto
Resp: concesso ant: n: cons: quia nunquã dici qd geretũ
sit extrinsecũ illud, cujus foa ẽ extrinseca gereto. sed
extrinseca subto.

§ 9us.

Quid sit geretũ sumi specificativè reduplicativè aut geretivè?

Dico: tunc sumitur geretũ specificativè, qdo pretũ qvenit subto 40
tm raõe subti et raõe foe: ut E: g: Logicus ambulat ambulaõ
ẽm Logi n qvenit raõe logice. Reduplicativè tunc sumitur
geretũ, qdo pretũ illi qvenit n raõe subti sed foe E: g: Musicus
cantat; ideo ẽm Musicus cantat, quia ẽ Musicus, ita ut cantare
qveniat ipsi ratiõe Musice, nam reduplicaõe solemus indicare
p particulas reduplicativas E: g: qua, quatenus, inquantum etc.
tnõ gereto adiunctas E: g: Musicus qa Musicus cantat. Logicus
qua logicus disputat. subinde tn hæ particulæ meram n re-
pugnantiã sficiant E: g: iustus qua iustus peccat venialer, ubi
iustitia n ẽ raõ peccandi venialer, sed aliquid mere n repugnans

peccato veniali. Concretive sive essentialiter sumitur geretur, quando utraque pars importatur in recto E. G. album est compositum accidentale; sensus enim huius positionis est: murus et albedo simul sumpta sunt compositum accidentale.

§ 10.

De termino simplici et complexo.

41 Dicitur terminus 6to: in simplicem et complexum. Complexus est, cuius partes per se sunt significativae, hoc est retinent in compositione eam significationem quam habent ante compositionem ut E. G. homo iustus. Terminus simplex est, cuius partes non sunt per se significativae eodem modo quo in compositione ut E. G. Dominus, Erasmus etc.

42 Notandum igitur 1mo: ad terminum complexum requiri 1mo ut partes in compositione retineant eandem significationem, quam habent ante compositionem; hinc Dominus Erasmus non est termini complexi. 2do: ut partes aliquo modo inter se coniungantur, ut coniunguntur substantivum et adiectivum vel per particulam et ut E. G. homo iustus Petrus et Paulus; si enim nullo modo coniunguntur non sunt termini complexi sed plures incomplexi. E. G. si dico Petrus Paulus Murus Lapis. 3tio ut sint termini catheg.; hinc aliquis homo non est terminus complexus. 4to ut vel diversas res significent vel eandem rem diverso modo. 5to: ut utraque pars significet explicite; hinc album non est terminus complexus; licet implicite dicat subiectum habens albedinem.

43 Notandum 2do: philosophus integram positionem non est terminus complexus ratio est, quia si positio integra sumatur directe et formaliter non est terminus sed positio E. G. Petrus est homo: si vero sumatur materialiter et reflexe E. G. Petrus est homo est vera positio non habet eandem significationem in compositione quam habet ante, vel non habet sufficientem connectionem gramaticalem.

§ 11.

De termino univoco et aequivoco

44 Dicitur terminus 7mo in univocum et aequivocum, univocus est qui de

uno tm̄ seu de pluribus in re sficata similibus prædicari pst
E: G: Deus hō. Æquivocus ē, qi de pluribus in sficata
dissimilibus prædicari pst E: G: canis gallus pst a tnus alijs
ee æquivocus respectu aliquorū, et respectu aliorū univocus
saltē minus stricte E: G: canis ē tnus æquivocus respectu canis
terrestris et Marini univocus vō respectu canū terrestriū
tnus foalis univocus seu ipsa vox dicitur univocū uni-
vocans, res sficata vō p tnū univocū dicitur univocatū
qd etiā de tnō æquivoco intelligi dbt.

Tnus æquivocus subdtur in pure æquivocū et annalogū, pu-
re æquivocus: seu ut etiā vocat æquivocus casu: ē qi prædtatur 4 5e
de pluribus in re sficata omninò dissimilibus ut E: G: canis:
annalogus seu: æquivocus qsilio: ē, qi prædicatur de pluribus
nec omninò in re sficata similibus nec omninò dissimilibus
ut E: G: sanus prædicatur de hoīe, medicina et colore dicitur
em hō sanus, quia ē subtū sanitatis medicina sana, quia
ē causa sanitatis, color sanus, quia ē signū sanitatis.

§ 12

Solvuntur obtiones.

Obtur 1mo: Arlēs dicit æquivoca n̄ posse una dfiōe dfiniri
go a nobis male dfinitur.
R distō ant Arlēs dicit æquivoca n̄ posse dfiniri una dfiōe
exprimente illa plura, quatenus sub diversa rāōe sficatur c: ant:
et constiā.

Obtur 2do: ex nostra dfiōe tnī æquivoci sequitur qd etiā mul-
titudo, gren etc sint tnī æquivoci, sequela n̄ pst admitti go
etc. M: pbtur etiā multitudo gren etc possunt de pluribus in
re sficata similibus prædicari: go etc.
R: negdo M: ad pbtionē distō ant: possunt de pluribus in re
sficata similibus distributivè acceptis prædicari n: a: collectivè

seu de oibus simul sumptis c: ant et n: cons: n̄ possunt n̄ de singulibus E. g: hoibus, sed tm̄ de oibus simul sumptis dicere, qd dat multitudo grex etc.

Obtus 3tio: canis pt̄ predicari de pluribus in re sficata similibus: qo ē tnus univocus: ant pbtus pt̄ predicari de cane marino et terrestri: qo de pluribus in re sficata similibus constio pbtus: canis terrestris et marinus st aal: qo in ra-me aalis qveniunt et st similes.

R neqdo ant: ad pbtionē nego constiā ad huius pbtionē disto ant: canis et marinus et terrestris st aal, et hoc ē sficatio adequata huius vocis canis n̄ ant: et n̄ ē sficatio adequata c: ant: et n: cons: canis em̄ sficat etiā qstellatione.

49 Obtus 4to: ho predicatur de pluribus inter se dissimilibus: qo est tnus equivocus. ant: pbtus predicatur de Petro et Paulo, sed Petrus et Paulus st inter se dissimiles: qo etc.

R disto M: hoo predicatur de pluribus inter se dissimilibus, ut hoc dissimilitudo p tnū ho exprimatur n: ant: ita ut n̄ exprimatur c: ant: et nego constiā.

§ 13.

De tno comuni et Singulari

50 Dtus tnus 4vo in comunē, et singularē. comunis seu etiā universalis ē, qi pt̄ de pluribus univoce et divisim predicari E. g. ho, equus; possum em̄ de quolibet hoie dicere qd sit ho, v de equo quod sit equus et quidē univoce. Singularis ē, qi n̄ pt̄ de pluribus predicari univoce ac divisim E. g. Petrus et Paulus etc licet em̄ hi tni de pluribus predicentur divisim n̄ tm̄ predicantur de pluribus univoce.

51 Ex qo colliges, tnū Deus n̄ ē tnū comunē; nā si sumatur in propria sua sficatione, n̄ pt̄ predicari de pluribus univoce, atqs divisim ita ut rāo p hunc tnū sficata in pluribus nempe tribus personis multiplicetur, licet em̄ possim dicere: Pater ē Deus Filius ē Deus. Spiritus s: ē Deus, tn̄ rāo p tnū Deus sficata n̄ multiplicatur: cū sit unus Deus.

Tnus a phœnix sol etc. est tnus comunis, quia saltem plures soles, vel plures phœnices sunt possibiles, de quibus possint hi tnii prædicari.

Tnus comunis alius est transcendens, qui potest prædicari de omni ente existente et possibili. Alius non transcendens, qui non prædicatur de omni ente reali et possibili E. G. homo equus: alius supertranscendens, qui non tantum de re possibili sed etiam impossibili prædicatur ut E. G. quoscibile intelligibile. Tnii transcendentes sunt res ens unum quoad aliquid verum, qui indicantur per voce Reubal. 5'2

Tnus singularis dicitur etiam individuum, quod est quadruplex: imo individuum determinatum ex nomine E. G. Paulus Fryburgum Rhenus et omnia nomina propria. 2do individuum determinatum ex dstratione, quod constat nomini comuni et affixum habet pronomen dstrativum hic E. G. hic homo. 3tio individuum vagum, quod constat nomine comuni signatis particulari aliquis E. G. aliquis homo. 4to: individuum ex hypothesi, quod vi suæ significationis posset quidem dici de pluribus facta tamen certa suppositione tantum de uno affirmari ut Filius Mariæ Filius Dei. ex his individuis 2 ima sunt propriè dicta individua. 5'3

§ 14

De tno imo et 2do intentionali.

Dictum tnus nono in imo et 2do intentionale, ubi intentionis ubi intentionis nomine non intelligitur actus voluntatis sed intellectus seu cognitio, quæ in obtum tendimus imo sæpe fit ut intentio etiam sumatur pro ipso obto, quod cognoscitur, et tunc tale obtum dicitur intentio obtiva. cognitio vero vocatur intentio formalis. 5'4

Tnus imo intentionalis est, qui significat rem ut est in se independenter ab operatione intellectus, seu qui explicat prædicatum aliquod conveniens rei ex natura sua E. G. homo Leo. Tnus 2do intentionalis est, qui significat rem ut ad affectam aliqua denotatione extrinseca, quæ denominatio provenit ab operatione intellectus E. G. subtus prædicatum.

Notandum a duplice esse intentionem tam obtivam, quam formalem imam scilicet et 2dam. ima intentio obtiva est ipsum obtum E. G. ipse homo prout est in se. ima intentio formalis est cognitio quæ cognosco hominem prout est in se. 2da intentio obtiva est ex cognitione hominis et cognitione. 2da intentio formalis est cognitio reflexa, quæ cognosco 5'5

E. g: hoiē iā antè gnitū seu hoiē et ipsā gnitionē.

56 Huc pertinent directy ē reflexus, qi proprie in ipsa mente dantur. Tnus directy ē gnitio, qa gnoscitur res prout ē in se. Tnus reflexus ē gnio, qa gnoscitur hoc ipsa gnitio directa, qi prius fuit gnita ipsa res prout ē in se.

§ 15
Solvuntur obtiones

57 Obtur 1mo: ex nostra dfioe sequitur, qd gnitio, apprehensio sit tni rdo intentionalis, quia sficant dependenter ab operatione illectus: hoc n̄ pst admitti: qo etc.
R n̄ cū addita rāoe; gnitio ēm, et apprehensio hbnt hoc ex sua nāa, ut sint cognitio et apprehensio.

58 Dices etiā: subtū prdtū res gnita hbnt hoc ex sua nāa, ut sint subtū prdtū res gnita, cū sit de essentia subti prdti ut sit subtū v prdtū: neqz qo isti tni sunt rdo intentionales.
R distō ant: subtū v prdtū qd tale ē seu specificative accepti hbt id ex sua nāa n: ant: subtū qua tale seu reduplicative accepti hbt hoc ex sua nāa c: ant: et sub eadē distioe con: et n constia.

59 Obtur rdo: ois tnus in positione ē subtū v prdtū: qo ois tnus erit rdo intentionalis.
R distō ant: ois tnus ē subtū v prdtū hoc ē ista vox subtū v prdtū aut gcepty p hanc vocē sficaty n ant: ē subtū v prdtū sumendo hos tnos formalr seu ē id qd p hanc vocē sficaty c: ant: et n constia.

§ 16
De tnis pertinentibus et impertinētibus

60. Ultima divisio tni ē in tnos ptinentes et imptinentes. Tni imptinentes sunt, qi neqz se inferunt neqz excludunt. E. g. Lojus et pictor n̄ ēm possū dicere ē Lojus qo ē pictor v ē Lojus qo n̄ ē pictor. neqz vicissim. Tni ptinentes sunt, qi se inferunt v excludunt, et si unus pst ex alio inferri, dicuntur ptinentes sequelā seu gsequentes, si vo se mutuo excludant dicuntur pertinentes repugnantia seu oppositi.

Tni ptinentes sequelam aliqi dicuntur convertibiles, hoc est, qui se mutuo inferunt E. G. est risibile: quod est flebile: et vicissim alii sunt superiores E. G. aal respectu bruti, quia de pluribus dici potest quam brutum. alii inferiores E. G. aal respectu viventis, quia aal de paucioribus dici potest, quam vivens, nam etiam planta est vivens. alii sunt excedentes et excessi, hoc est, ut neuter de altero possit universim affirmari E. G. homo et album. 61

Tni ptinentes repugnantiam seu oppositi, alii sunt contradictorie oppositi, quod scilicet per unum tollitur vel negatur, quod ponitur vel affirmatur per alterum E. G. dulce non dulce: alii sunt contrarie oppositi, quod scilicet uterque sciat aliquid positivum, sed tamen se invicem excludunt ex eodem subiecto E. G. calidum frigidum. alii sunt privative oppositi, quod unus eorum sciat formam alter vero absentiam formae in subiecto talis formae capaci E. G. videns, caecus. 62

Huc spectant etiam imo tres positivus, qui sciat verum ens E. G. homo lapis. 2do stricte negativus, qui puram negationem sciat ut nil. 3tio privativus, qui negat aliquid de subiecto capaci ut caecus per hunc enim negatur visio E. G. de homine. 4to finitus, qui sciat, quid res sit ut Leo. 5to infinitus, qui sciat quid res non sit praeposita immediate particula non ut E. G. non Leo.

Q: 2da: De proprietatibus Tni.

Articulus imus

De ima proprietate Tni.

§ imus

Quid sit Suppositio.

Aliter a gramathicis aliter a Logicis accipitur suppositio apud gramatici enim idem sonat, ac positio unius rei loco alterius: quod nimirum scilicet una res substituitur alteri, ut Prorex Regi vicarius Episcopi ipso Episcopo dicitur loco alterius, quia in sensu gramath: nil proprie dicitur substitui sibi ipsi sicut nemo dicitur proprie esse suus prorex, vel vicarius. Logici tamen per hanc vocem supponere, illiguntur non tamen hoc, quod aliqua vox

pro aliqo a^r disto usurpatur; sed etiam quando sumitur pro se ipsa et huic loquendi modo ut etiam nos insistamus.

65 Dico: suppo^o est usus tn̄i pro se v pro suo sficato. declaratur hoc d̄fio in exemplo, quo^r dico: equus est generosus. vox equus dicitur supponere (: v alii dicunt supponi :) pro illo aali, quod sficatur per vocem equus in quantum scilicet hoc vox substituitur huic aali quod est equus, et excitat in meo illectu gnitione, quam excitaret ipse equus, si esset praesens. probatur iam d̄fio suppo^onis quod sit bona hoc modo. Illa d̄fio est bona quae observat regulas praecipuas bonae d̄fionis; sed nostra d̄fio suppo^onis observat regulas bonae d̄fionis: quo est bona. m: probatur. non potest ostendi ulla regula, quam non observet praesens nostra d̄fio. quod etc.

§ 2dus.

Colliguntur non ulla ex dictis.

66 Colligitur 1mo: quale sit discrimen inter sficatione et suppo^one. sficatio nempe fit per impositionem vocis ad sficandam rem. suppo^o vero est acceptatio tn̄i in sficantis pro se v pro suo sficato.

67 Colligitur 2do: quid sit suppo^o materialis, est nimirum nil aliud, quam quando vox aliqua usurpatur pro se ipsa aut pro genere quae de illa habo.

68 Colligitur 3tio: suppo^onem etiam simpliciter extra positionem dari potest, ratio est; quia etiam extra positionem potest vox aliqua usurpari pro se v pro suo sficato.

§ 3tius

Quotuplex sit suppo^o.

69 Dicitur suppo^o 1mo in materiale et formale. mat: est usurpatio vocis pro se ipsa ut dictum 67 sic si dico Leo est nomen Leo supponit materialiter, quia ponitur pro se ipso. suppo^o formalis

e usus tni pro re, ad quam sficanda e instituty E.G. Leo e aal
quia n hoc vox Leo sed res p illam sficata e aal.

Suppoo materialis subdtn in in. et extrinseca, intrinseca est 70
e usus vocis pro se rdum id qd hbt ex institione hoim ut Leo e nae
ex sua naa E.G. Leo e vox. extrinseca e usus vocis rdum
id, qd hbt ex institione etc.

Suppoo foalis subdtn in propria et impropria. propria e usus 71
vocis pro re, quam sficat proprie, et ad quam sficanda e institua
ut E.G. equus e aal hinibile. Impropria e usus vocis pro
re, quam sficat improprie ut E.G. prata rident.

Suppoo foalis ulterius dtn imo in simplice et personale 72
simplex e e usus tni pro suo sficato rdo intentioaler sumpto,
hoc e pro re sficata, prout illa substat gnitioni, qd gnio
facit, ut res diversimode denominetn E.G. si duo ho e spec-
ies ho e universale, aal e genus tni ho universale et
aal supponunt simpler, quia ee specie ac universale aut
genus n gvenit hoi aut aali prout a parte rei existunt
sed prout gluse gnoscuntn. Suppoo psonalis e usus tni
pro suo sficato imo intentioaler accepto, hoc e, prout
datn a parte rei sic E.G. in his psitioibus ho e al: aal e
vivens. ho et aal supponunt psonaler, quia ee aal et
vivens gvenit ipsis prout existunt a parte rei indepar
a mea gnitione.

Dtn suppoo foalis rdo: in comune et singulare. comunis 73
e usus tni pro sficato pluribus comuni E.G. ho equus etc.
Singularis e usus tni pro sficato uni tm comuni et
proprio E.G. Betus hic ho.

Suppoo comunis dtn in distributiva collectiva disiunctiva 74
et disiunctiva. distributiva e (: seu ut etiam vocatn copulativa :)
et usus tni comunis pro oibus suis inferioribus distribue
sumptis, ita ut a tno comuni descensus fieri possit ad tnos

inferiores sub tno comuni q̃ tentos p particulam et conectentem integras psitiones, ut ois ho currit; possum em sic descendere et Petry et Antoniy et Pauly et Josephy et Joannes currit et sic de reliquis.

75 Subdtr hec suppo distribua in absoluta et accomoda. accomoda e, qd admittit exceptione E: G: ois ho peccavit in Ada excepto nimirum Chto et B: Virgine Maria. absoluta e, qdo tnus comunis supponit pro oibus suis inferioribus sine ulla exceptione E: G: ois ho e aal. absoluta suppo alia dicitur absolute completa seu distributiva pro singulis generum ut E: G: oe aal e vivens. alia dicitur incompleta seu distributiva pro generibus singulorum ut E: G: oe aal fuit in arca Noe aal em n supponit pro qualibet individuo sed tm pro aliquo individuo ex qualibet specie.

76 Suppositio collectiva /: seu ut etiam vocatur coplata :/ e usus tni comunis pro oibus suis inferioribus simul sumptis p modum uniy ita, ut a tno comuni descensus fieri poit ad tnos inferiores sub illo q̃ tentos p particulam et connectentem solum tnos, et n integras psitiones ut E: G: oes Apostoli st duodecim n em pou dicere: et Petry e 12 et Pauly e 12 etc. et Petry et Pauly et Andreas et reliqui st duodecim.

77 Suppo disiunctiva /: seu ut etiam vocatur determinata e usus tni comunis pro suis inferioribus disiunctive enumerandis, hoc e ita, ut a tno comuni descensus fieri poit ad inferiores p partlam v conectentem integras psiones v saltem clas: E: G: aliquis ho e docty v Pauly e docty v Franciscy e docty v Benedicty e docty ita ut pretm saltem in aliquo individuo quoad se determno et assignabili a Deo verificetur.

78 Suppo disiuncta /: seu ut vocatur confusa :/ e usus tni comunis

pro suis inferioribus disiunctim et vagi enumerandis, ita ut a tno comuni descendi possit ad inferiores tnos p particulas v connectentem n integras psitiones aut coplas sed tm tnos E. g: aliquis oculus e nearius ad videndum n em possum descendere sic, v dexter oculus e nearius ad videndum v sinister e nearius ad videndum, quia neuter oculus determinate acceptus e nearius ad videndum sed dbo ita descendere: qo v dexter v sinister oculus e nearius ad videndum sic ut in nullo oculo determine accepto verificatur pretum, ut nec a Deo possit assignari illud individuum, cui pro altero pretum hoc nearius ad videndum determinate gvenit.

§ 4tus
Solvuntur obtiones

Obtio imo gtra dicta 67 et 68, nil pst sibi ipsi substitui proprie: qo suppoo mat: n e vera suppoo. 79
R distdo ant: n pst sibi ipsi substitui suppoe gramathicalis
concedo ant: suppoe Loja n. ant. et cons: apud Lojos em
pst usurpari vox pro se ipsa.
Dices: si pst aliquid sibi ipsi substitui, sequitur qd vox nsficati-
va possit ee pars oraois: sequela e falsa: qo et C. m: pbtur 80
quia etiam tnus obtivus posset ee pars oraois.
R: con: M: neydo m: ad pbtioe disto etiam tnus obtivus
posset ee pars oratiois, si iste tnus sit vox, qcepta aut scrip-
ura c: si n sit n. etiam in hac psitioe, qd dico, nomen e vox
hoc vox nomen e simul tnus fonalis, obtivus saltem partialis
Obtio 2do: gtra dicta de suppoe simplici et psonali: dico
E. g: ois ho e gnitus hoc supponit psonaliter, et tn us-
urpatur pro suo sficato 2do intentioaler accepto: qo male

definita fuit suppo simplex et personalis. ant: quoad i membr admittit a multis, et patet ex eo, quia fieri pst descensus distributivus, qualis in suppone simplici fieri n pst. quoad rdu pbtu. idem ant. de gnitu e tng rdo intentionalis: go subtu sumitur pro suo sficato rdo intentionaler accepto.
R: neg. ant: quoad rdu m. in eiusdem sitione c: ant: n cons: st em valde diversa inter se, si dico prdtu e tng rdo intentionalis et si dico subtu et prdtu sumitur rdo intentionaler, ad hoc em ut subtu ipsu sumatur rdo intentionaler, n sficit, ut de ipso prdicetur tnus rdo intentionalis, sed requitur insuper ut tale prdtu prdicetur de subto rdo intentler accepto, sive ut substante alicui gnitioi, ita ut gnitio attingatur etiam aliquo modo ex parte subti ut fit E: g: in hac sitione ho est universale, huius em sensus e, oes hoies ut gniti gnitione gfusa dicuntur universale.

81 Obtur 3tio: gtra dicta de suppone disiunctiva et disiuncta si dico E: g: aliquis Lojus scribit: tng Lojus supponit disiunct: et tn prdtu n dbt verificari in Petro et Paulo v in alio et quiscunque em ex Lojis scribat, vera erit sitio: go n dbt verificari in individuo determinato.
R trans: ant: n cons: n em diximus suppone tunc ee disiunctiva qdo prdtu neario dbt verificari in aliquo determinato individuo sed qdo pst verificari, et verificatur in aliquo determinato individuo, qd fieri pst, etiamsi n neario potius in hoc determinate verificetur, quam in alio.

82 Obtur 4to: in sitione aliquis oculus neario advidendum subtu non supponit gfuse: go nulla datur suppo disiuncta ant: pbtu dita sitio hbt hunc sensum, si dexter n adhibetur dbt adhiberi sinister oculus et vicissim: sed si hunc hbt sensum, tunc subtu n supponit gfuse quia de quolibet oculo determine accepto verum e, qd in absentia alterius dbeat adhiberi.

R: neqdo ant: ad pbtiõe dicto M: hbt hunc sensum si psitio loquatur de neãtate absoluta, qd datur nulla facta hypothesi n: M: si loquatur de neãtate qditionata ceu facta certa hypothesi c M et sic dicta m n cars: qdo supra agimus de suppõe qfusa, locuti sumus de neãtate absoluta sin ulla conditione, hoc e, qd aliqis oculus absolute sit neãrius ad videndum.

§ 5tus.

Sostionis regulæ.

Ut rite dignoscere possit quis, quomodo subtum v prætum supponant, bene pspecta dbt ee ipsa nãa subti et prati et aliæ circumstantiæ, ex qbus loquentis mens et suppõo tñi colligi possit. Deinde attendendum e ad certa aliqa signa seu syncathegoremata, quorum aliqa dicuntur universalia positiva, e. g. oĩs quilibet. alia dicuntur universalia negativa e. g. nemo nullus. alia dicuntur particularia positiva ut aliqis quidam. alia particularia negativa e. g. aliquis n ad eiusmodi signa modo enumerata pertinet quoque adverbia e. g. ubique semper nullibi nunquam aliqdo item verba quædam aut adiectiva e. g. careo egenus v psitione absque sine his notatis. 83

1ma suppõis regula e: si subtum sit tñus comunis affectus signo universali sive positivo sive negativo supponit universale distributive ut patet his psitionibus oĩs hõ e aãl nullus hõ e Leo. Ecipe imo ni particula oĩs adiungatur tñus clativo et idem sficet ac totus ut fit in hac psitione oĩs turba quærebat Chrum tangere. Eccipe 2do qdo posita oĩs ponitur in N. plurali et prætum v e nomen numerale v sficat aliqua collectio eorum, qi ponuntur ex parte subti; e. oes Apostoli st 12, oes milites st exercitus subtum in utraque psitione supponit collective an a suppõo universalis sit absoluta v accomoda. item an completa pro singulis generum 84

v pro generibus singulorum colligi debet ex natura subti v praedi aut aliis circumstantiis e. g. si dico. omne animal fuit in arca Noë.

85 2da regula est: si subtum sit tnus communis affectus signo particulari supponit v disiunctim confuse. disiunctive quidem quando praedtum sficiat actualem effectum seu exercitium aliquid actu existens, quod verificatur de aliquo ente determ: e. g. aliquis Loius scribit scriptio enim est effectus actu existens. confuse vero supponit tunc, quando praedtum sficiat aliquam neitatem exigentiam v debitam cui plura possunt satisfacere, ita ut in nullo determ. verificetur e. g. aliquis equus est nearius ad equitandum. praedtum enim huius positionis sficiat neitatem huic aequus possunt satisfacere equus albus et niger.

86 3tia est, si subtum sit tnus communis nullo affectus signo suppono illius potissimum desumi debet ex natura praedti ac imo quidem si praedtum neario affirmetur v negetur de tali subto tnus communis supponit universaliter distribuere e. g. homo est animal rationale homo non Leo. 2do si subtum sit in N. plurali et praedtum sit numerale v sficiet aliquam collectionem, quae non convenit nisi inferioribus subtis simul sumptis supponit collective e. g. Apostoli sunt 12. 3tio si sficiet actualem effectum camer supponit disiunctive e. g. Loius scribit si vero neitatem sficiat, cui plura possunt satisfacere supponit disiunctim confuse e. g. equus est nearius ad equitandum.

87 4ta regula est. praedtum positionis affirmativae habentis subtum determ: imo intentionale supponit disiunctive determ: non vero disiunctim confuse. ratio est, quia in praedto positionis affirmativae possunt deveniri ad determinum individuum e. g. omnis homo est animal. possunt deveniri ad determinum aliquod positionem respectu subti verificet. dixi a habentis subtum determ. nam si subtum supponat confuse etiam praedtum supponet e. g. aliquis calamus est nearius ad scribendum.

5ta regula e: praedicatum propositionis negativae, si nullo signo sit affectum semper supponit distributive E. G. nullus homo est Leo aliquis homo non est Leo: si vero signum aliquod adiunctum habeat, quod sufficet collectionem, supponet collective E. G. Paulus non est omnis Apostolus 88

§ 6tus
Solvuntur obiectiones.

Obiectum imo in hac propositione aliquis sensus est necessarius ad videndum subiectum supponit disiunctive, et tamen praedicatum de illo aliqua negatione. quod falsa est 2da regula. 89

R: distinguo ant: quoad 2dum m: de praedicatum de illo aliqua negatione cui ab uno tantum sensu potest satisfacere c: ant: cui a pluribus sensibus possit satis fieri n: ant et cons: unicus enim sensus est scilicet visus qui necessitate videndi potest satisfacere.

Obiectum 2do: quando dico omnis homo est animal praedicatum supponit disiunctive: quod falsum est quod in propositione affirmativa praedicatum supponat disiunctive. ant: probatur: si supponeret disiunctive propositio haberet hunc sensum v omnis homo est hoc animal v omnis homo est istud animal, sed hunc sensum non habet quia est falsa. 90

R: negando ant: in probatione n. M: quia in dicta propositione non tantum praedicatum supponit disiunctive sed etiam subiectum supponit distributive: hoc modo v hic homo est v iste homo est v istud animal est, v illud etc. Ex his omnibus, quae hactenus dicta sunt colligitur quid sit ascensus et descensus tertiorum nempe ascensus distributivus est nihil aliud, quam a terminis partialibus sufficienter enumeratis ad communem seu universalem progressio et argumentatio E. G. et Petrus est doctus et Paulus est doctus et Franciscus est doctus etc: quod omnis Lojus est doctus descensus vero E. G. distributivus est a terminis communi ad particulares progressio et argumentatio. E. G. omnis Lojus est doctus: quod et Petrus est doctus et Paulus est doctus etc. tot autem dantur diversae ascensuum et descensuum, quod dantur diversae suppositiones scilicet ascensus et descensus distributivus collectivus disiunctivus et disiunctus seu confusus.

Artus 2dus.

De reliquis tnorum proprietatibus.

91 Praeter suppoōe sit adhuc aliae proprietates tnorum scilet status distractio, ampliatio, restrictio, diminutio, alienatio et appellatio.

92 Status est usurpatio tni pro solo tpore importato per copulam principalem. E. g. Petrus est Lojus, Petrus fuit Retor, tnus Petrus dicitur servare statum; sensus est Petrus qui nunc ptore existit praesentis Petrus qui praeterito exstitit, fuit Rhetor.

93 Distratio est usurpatio tni pro alio tpore, quam qd importatur per clam principalem. E. g. in positionibus caeci vident claudi ambulant tni caecus, claudus dicuntur distrahi seu mutari, sensus non est, qui nunc sunt caeci, nunc claudi vident ambulant, sed qui antea fuerunt claudi, caeci.

94 Ampliatio est, per quam tnus usurpatur pro pluribus tporis differentiis quam importetur per clam: sic in hac positione homo est aal tnus homo amplius id est sumitur pro omnibus tporis differentiis praeterito praesenti et futuro; sensus enim est homo qui fuit est et erit aal.

95 Restrictio est, per quam tnus a majore sficatione ad minorem sficationem. E. g. homo diligens fit doctus, tnus homo qui alias sficat omnem hominem restringitur ad sficandos tm homines diligentes, et fit restrictio haec tni communis vel per additionem casus obliqui. E. g. equus Caesaris, vel per additionem adiectivi. E. g. equus albus vel per additionem relativi qui quae etc. seu ut vocant clam implicationis. E. g. studiosus, qui egregie studet, est laude dignus vel per additionem substantivi inferioris. E. g. Imperator Carolus vel per additionem adverbii. E. g. currit velociter.

96 Diminutio est, per quam tnus, qui alias sficat rem absolute et simpliciter ratione alicuius adiectivi adiuncti tm sficat illam rdum quid, seu rdum aliquam partem. E. g. Aethiops est albus tnus albus quasi diminuitur, quia non sficat aethiopem esse simpliciter et sine addito sed tm rdum scilet quid rdum dentes.

Alienatio est translatio termini a propria sua significatione ad improprium 97
v. g. homo pictus, prata rident. termini homo rident dicuntur alienari.

Appellatio est applicatio significati formalis, quod habet aliquis terminus ad significatum 98
alterius termini v. g. Petrus est magnus Logicus. positio haec potest dupliciter
intelligi. imo Petrus est magnus secundum scientiam Logicam hoc est peritus
Logicae. secundo Petrus est magnus Logicus secundum staturam. in imo sensu
terminus magnus dicitur appellare terminum Logicum et significatum eius
formale scilicet ipsam Logicam. unde dicitur appellatio formalis. in hoc
sensu terminus magnus dicitur appellare terminum Petrus, qui est significatum
materiale. unde dicitur haec appellatio materialis.

Q: 3tia

Quid sit definitio et divisio

Tres sunt modi sciendi, scilicet definitio, divisio, et argumentatio. argumentatio 99
pertinet ad 3tiam mentis operationem, de qua infra, definitio, ac divisio
vero tam in ima quam in secunda mentis operatione reperitur, de quibus proin
modo agendum. si petas quid sit modus sciendi, respondetur est oratio
ignoti manifestiva, per definitionem enim gnoscimus rei naturam, quae
prius erat ignota, per divisionem gnoscimus rei alicuius partes.

Articulus imus

De definitione

§ imus

Quid et quotuplex sit definitio? 100

Definitio formalis iuxta Aristotelem est oratio, quid erat, esse significans
sensus est, definitio est oratio explicans naturam rei. dicit Aristoteles oratio
per quam non tantum intelligitur oratio vocalis sed etiam mentalis seu gnitio
quae verbum mentis appellatur. dicit secundo: quid erat esse per haec
verba intelligitur essentia seu natura et praeterea essentialia
cuiusque rei, quae etiam vocantur quidditas rei, eo quod per illa praeterea

quærentibus respectu, quid sit res. nota hic etiam, quid illigatur per definitum. definitum dicitur illud quod definitur, seu cuius natura explicatur definitio vocatur per quod explicatur natura.

101 Definitio duplex est formalis et obiectiva: formalis est nihil aliud quam conceptus vox aut scriptura per quam explicatur natura rei. obiectiva est illa res, seu obiectum, quod per definitionem formalem cognoscitur aut significatur duplex, etiam est definitum nempe formale et obiectivum. formale est illa vox vel conceptus exprimens aut repræsentans obscure rem illam cuius natura explicatur. definitum obiectivum est res ipsa, quæ per talem vocem aut conceptum exprimitur vel repræsentatur. E. g. in hac positione homo est animal rationale hæc vox homo est definitum formale res per hanc vocem significata est definitum obiectivum hæ voces animal rationale sunt definitio formalis et res per has voces significata sunt definitio obiectiva ex quo patet, definitionem obiectivam et definitum obiectivum semper esse idem inter se, sed nos hic potissimum loquimur de definitione et definito formali.

102 Definitio formalis dicitur in definitione nominis et rei. definitio nominis est oratio explicans essentiam nominis, hoc est, ipsam significationem seu ethymologia E. g. Leo est vox instituta ad significandum animal rugibile: lapis est qui pedem lædit. definitio rei est oratio explicans naturam eius rei per nomen significatæ. triplex autem est hæc definitio scilicet essentialis descriptiva et causalis. essentialis (: seu ut etiam vocatur quiditativa :) est oratio explicans naturam rei per brevicata illius essentialis et hæc rursus duplex est nempe essentialis physica et metaphysica: essentialis physica est, quæ explicat naturam rei per partes illius essentiales physicas seu reales distinctas E. g. homo constans ab corpore et unione animam enim corpus et unio sunt partes reales inter se distinctæ. essentialis metaphysica est, quæ explicat naturam rei per partes essentiales metaphysicas seu reales non distinctas nempe per genus et differentiam E. g. homo est animal rationale. per genus illigitur illud prædicatum per quod res definita differt et discernitur ab iis, quibus convenit in genere sic E. g. homo est animal rationale genus est animal, quia per hoc prædicatum convenit homo cum pluribus scilicet etiam cum brutis. rationale autem est differentia quia per hoc homo differt a brutis.

Dfio dscriptiva e oratio exsplicans nãã rei p illius proprie- 103
tates, earũs methaph: seu indistõs, quales sunt E: G: risibilitas,
admirabilitas, v physicas easqs relet a subto distõs, qualia
sunt accidentia physica E: G: forma figura, locus. At sic E: G:
hõ e aal risibile admirativũ e dfio hõis p proprietates
methaph: hõ e aal in in plumae vipes rectũ, e dfio descript:
p proprietates physicas.

Dfio causalis e, quae ab aliis etiã descriptiva vocat: oratio 104
exsplicans nãã rei p suas causas E: G: hõ e ens q stans corpore
anima, unione, creatũ a Deo ad aeternã Beatitudinẽ. inqa
qe e Deus, caã finalis, qe e aeterna Beatitudo. caã mat:
quae e corpus, caã formalis, e qe aã. et haec dfio dfiois comunitus
e recepta.

§ 2dus
Solvuntur obtiones.

Obtur imo ytra ipsã dfioẽ dfiois, si posset dari dfio dfiois 105
deberet ea dfinire se ipsã, sed nihil pst dfinire se ipsũ:
qo n pst dari dfio dfiois. M: pbtur illa dfio deberet de-
finire oẽ dfionẽ: qo cũ etiam illa sit aliqua dfio deberet
dfinire se ipsã. m pbtur si aliquid posset dfinire se ipsũ
tunc dfinitũ et dfioẽ essent idẽ hoc a fieri n pst: quod
R: distdo M: si posset dari dfio dfiois deberet illa dfinire
se ipsã ita ut ipsa esset dfinitũ totale et adaequatũ n:
M: ita ut ipsa esset tm dfinitũ partiale et inadaeq: n: M:
et disto m: nihil pst dfinire se ipsũ tanquã dfinitũ totale
et adaequatũ c: m tanquã dfinitũ partiale et inadaequatũ
n: m: et cons. sensus dissionis e, qd hae voces oratio exsplicãs
nãã rei dfiniant oes dfiones et qsequer etiã se ipsas cum
sint etiã ipsae inter oes dfiones, sed quia praeter hanc dfioẽ
oratio exsplicans nãã rei dentur adhuc aliae plures dfiones
ideo haec dfio oratio exsplicans nãã rei e tm obtũ inadaequatũ.

106 Dices: Dfio dbt ee clarior suo dfinito: qo nil pst dfinire seipsum etiam tanquam dfinitum partiale seu inadequatum. cons: pbtur si dfio dbt ee clarior suo dfinito, et tn posset aliquid dfinire seipsum, sequeretur, qd dfio esset clarior se ipsa, hoc e impossibile: qo etc.

R dist do ant: dfio foalis dbt ee clarior suo dfinito foali c: ant: dfio foalis aut obtiva dbt ee clarior suo dfinito obtivo n: ant: et dist: cons: qo nihil pst dfinire seipsum tanquam dfinitum partiale foale c: cons: tanquam dfinitum partiale obtivum n: cons: qdo dicitur dfio dbt ee clarior suo dfinito, intelligendum hoc e de dfioe et dfinito foali n a obtivo in hoc em n datur proprie claritas aut obscuritas foalis nisi tunc, qdo ipsa dfio aut dfinitum obtivum st aliqua gnitio in nostro a casu, dfinitum ee tm dfinitum partiale obtivum n a dfinitum partiale foale, nam dfinitum foale e hoc vox dfinitum aut geeptus gfusus p hanc vocem sficatus, qd vox utique n e pars huius dfiniti seu horum vocum: oratio explicans naam rei.

107 Ceterum, ut plures eiusmodi alias obtiones possis solvere, quae in praesenti materia afferri solent, nota, eandem ee rem, qd p dfinitum foale et p defectum foale exprimitur, exprimi tn diverso modo obscurius scilet et clarius obscurius p dfinitum foale et clarius p dfectum foale, unde ea res ut gnita uno modo nempe p dfinitum foale pst minus clare apparere se ipsa ut gnita alio modo scilet p dfectum foale, in quantum scilet gnitio, qd e dfinitum foale e obscurior altera gnitione, qd e dfio foalis atque ita res se hbt in nostro casu hoc em vox dfio sficat mihi oes dfiones, atque ideo inter oes illas etiam dfioe rei similiter hae ipsae voces oratio explicans naam rei sficat mihi oes dfiones et inter has etiam se ipsas, sed tn longe clarius, quam sficat hoc vox dfio ita dicam hoc vox oratio et clarius explicat oes dfioe, quam sficat hoc vox dfio.

Regulæ 3tius Definitionis.

Prima regula est, definitio formalis debet esse clarior suo definito formali. 108.
Probatur hoc modo: definitio formalis debet esse oratio explicans naturam rei, seu definiti formalis: ergo debet esse clarior suo definito formali, quia id, per quod explicatur alterum, debet esse clarius, quam id, quod explicatur. Contra regulam peccant istæ definitiones, quæ constant terminis æquivocis, methaphoricis, inusitatis, e. g. homo est microcosmus, seu parvus mundus.

2da regula est, definitum formale non debet ingredi definitionem formalem. 109
Probatur: si definitum formale ingrederetur definitionem formalem, definitio non esset clarior suo definito et explicaretur idem per idem; sed definitio debet esse clarior suo definito, et non explicari idem per idem: ergo definitum formale non debet ingredi definitionem formalem, unde mala esset definitio hominis si diceretur homo est vivens humanum.

3tia regula est, definitio debet convenire omni et soli definito et debet definitio esse convertibilis cum definito hoc est, debent esse invicem dici, seu prædicari posse, ita ut de quocunque definito affirmari possit definitio, et de definitione definitum valeatque constantia ab uno ad alterum dicendo: est homo: ergo est animal rationale, est animal rationale: ergo est homo. 110

Probatur: obiectum definitionis debet esse eadem res magis et minus explicata, sed non explicaretur natura illius rei, quæ definitur, vel saltem non explicaretur tota natura, si definitio non conveniret omni et soli: ergo etc. Unde contra hanc regulam peccant sequentes definitiones e. g. homo est animal doctum, definitio enim hæc non convenit omni, quia non omnes homines sunt docti; homo est animal vipes, definitio hæc est mala, quia non convenit soli, cum non solus homo sed etiam volucres sunt vipetes.

4ta est: definitio debet esse brevis quantum fieri potest salva claritate, ita ut nil habeat superflui hinc mala est definitio homo est animal rationale mortale, mortale 111

est superfluus, cum definitum sufficienter distinguatur ab omni non definito et tota essentia hominis satis explicetur per sola hæc verba homo est animal ra-

112 5ta est: definitum debet fieri per genus proximum. illiguntur per genus illa præterea, in quibus res definita adhuc cum aliis pluribus convenit. qualia respectu hominis sunt animal, vivens, corpus, substantia ens etc. ex his prætis dicitur illud genus proximius in quo res definita cum paucioribus convenit; illud vero genus remotius in quo res definita cum pluribus convenit. sic respectu hominis genus proximius animal, quam vivens licet enim homo per prætum animal conveniat adhuc cum aliis rebus, quo non sit homo, tamen per illud prætum convenit cum paucioribus quam per prætum vivens etc. per animal enim convenit cum brutis, per vivens vero cum plantis, unde mala esset definitio hominis, si diceret: homo est vivens vel homo est corpus rationale.

113 6ta est: definitio debet fieri per prætera primaria hoc est, talia, ex quibus tanquam radice prætera reliqua emanant, tale prætum in homine est esse rationale; ex hoc enim oriuntur reliqua scilicet esse risibile admirativum, quæ vocantur proprietates meth: dicuntur a ista prætera oriri ex rationalitate, sicut ipse risus admiratio oriuntur ex ratiocinatione. quæ tamen regula peccat ista definitio homo est animal risibile admirativum.

114 7ma regula est: definitio non debet indeterminata seu disiunctiva esse, unde malè dicere: animal est vivens rationale vel brutum talis enim definitio non conveniret adæquate omni suo definito: sed tantum inadæquate et disiunctive.

§4tus
Solvuntur obiectiones.

115 Obiectum primo: quæ tamen regula æque obscurum vel etiam obscurius est, quid sit animal, quam quid sit homo: quo definitio formalis non debet esse clarior suo definito. ant: probatur. rusticus facilius intelligit quid sit homo, quam quid sit animal quis non sciat se esse hominem multi negant se esse animal: quo etc. R. dicto ant: æque obscurum vel etiam obscurius est quid sit animal quam quid sit homo si aliquis non intelligat significationem terminorum istorum n: ant: si quis intelligat istos n ant et cons: nos loquimur de illo, qui intelligit terminos

Obtus 2do: in positione mentali dfio formalis et definitum formale 116
sunt unum et idem: quod dfio non potest esse clarior suo definito ant: probatur
in positione mentali dfio et definitum sunt unicus indivisibilis actus
quod etc.
R: disto ant: sunt unum et idem realiter c: ant: etiam formaliter et aequivalenter
n: ant et cons: quomodo a hoc illigendum sit infra dicemus pluribus.
Obtus 3tio: contra 3tiam regulam dfio et definitum saepe distinguntur realiter 117
quod non omnis dfio est convertibilis cum definito cons: probatur illa quae distinguntur realiter
non possunt de se invicem cum veritate affirmari: quod etc.
R: disto ant: dfio et definitum formaliter inter se distinguntur: dfio et de=
finitum obtivum n: ant: et disto etiam cons: quod non omnis dfio obtiva est
convertibilis cum definito obtivo n: cons: non omnis dfio formalis est conver=
tibilis cum dfione formali subdisto non est convertibilis cum illa entitative
hoc est non sunt idem tamen c: cons: non est convertibilis cum illo repraesentative
hoc est non repraesentant eam rem n: cons: dfio enim haec formalis aliquando ra=
ole repraesentat eam rem quam repraesentat hoc definitum formale homo.

Articulus 2dus.

§ 1mus

Quid et quotuplex sit divisio

Dfio est oratio totum in suas partes distribuens e: g: hominis pars alia 118
est corpus, alia est anima, alia est unio. totum quod dicitur divisum
partes in quas dividitur dicuntur membra dentia sic in dfione
hominis homo est totum corpus anima et unio sunt membra dividentia.
Dfio alia est nominis, et alia rei. dfio nominis est per quam sficatio nominis 119
dicitur in suas partes utiliter divisio: e: g: huius vocis canis aliud est sficatio
canis terrestris aliud constellationis. dfio rei est, quae rem ipsam
in suas partes dividimus ut e: g: hominem in has partes corpus etc.
Dfio rei subdicitur in actualem et potentialem. actualis est, quae totum 120
actuale dicitur in suas partes, ex quibus actu constat. et haec actualis
dfio duplex est physica et meth: physica est, quae totum physicum
in suas partes dividit seu realiter distinctas, et si istae partes sint

essentiales, hoc est, tales, sine quibus totius essentiae non dari aut quipi possit, dicitur divisio physica essentialis. E. g. hominis pars alia est caput alia aliud etc. si vero non sint partes essentiales, sed tantum integrales, hoc est, tales quae spectant ad integritatem totius, dicitur divisio phys. integralis. E. g. hominis pars alia est caput, alia collum, alia brachium etc.

121 Ad hanc divisionem physicam revocatur etiam divisio accidentalis, quae est divisio subti in accidentia per subtum vel per alia accidentia. Fit haec divisio triplicitur. 1mo dividendo subtum per accidentia. E. g. vinum aliud est album aliud nigrum. 2do dividendo accidens per subtum. E. g. albus aliud est murus aliud cygnus. 3tio dividendo unum accidens per alia accidentia. E. g. nigrum aliud est durum, aliud molle aliud asperum aliud leve.

122. Divisio actualis meth. est, quae totum actuale dividit in partes metha- seu realiter non distinctas. E. g. hominis pars alia est animalitas alia rationalitas animalitas enim et rationalitas in homine inter se non distinctum.

123 Divisio potentialis vel ut alii loquuntur Logica aut etiam universalis est, quae totum potentiale dividit in suas partes subtivas. Totum a univer- sale est tantum universalis. E. g. animal qui continet sub se plures alios tantum inferiores, de quibus possit praedicari: et hi tantum vocantur partes subtivae seu potestativae.

124 Quaeres: quare vocetur totum potentiale. Respondetur ideo ita vocari quia nunquam simul actu habet omnes suas partes, in quas dicitur, et talis divisio est. E. g. si animal dividitur in rationale et irrationale vel animal irrationale in leonem equum aut canem. Differt autem divisio potentialis a divisione meth. quia divisio methaph. est divisio in genus et differentiam divisio vero potentialis est divisio generis in suas species aut speciei in suas individua.

Regulae divisionis

125 Prima regula est: nullum membrum dividens seorsim sumptum debet adaequare totum.

Probatur si aliquod membrum dividens seorsim sumptum adaequaret totum, tunc pars esset aequalis toti, sed pars non est aequalis toti quo etc. unde mala esset divisio animalis in rationale vivens sensitivum

quia vivens sensitivum, quod est unum ex membris dividentibus adaequat totum, nempe praetum animal; cum omne id quod est animal sit etiam vivens sensitivum

2da regula est: membra dividentia simul sumpta debent adaequare totum. probatur: membra dividentia nil aliud sunt, quam omnes partes simul sumptae: sed omnes partes simul sumptae debent adaequare totum quo etc. illigitur a per adaequare totum, quod membra dividentia nec plus nec minus debeant continere, quam totum, hinc nihil debet dari in membris dividentibus simul sumptis, quod non detur in dicto et nil dari in dicto quod non detur in membris dividentibus. mala quo esset dicto animalis si diceret animal aliud est homo, aliud piscis, et aliud avis, quia in toto continentur etiam animalia irrationalia, terrestria, quae non continentur in membris dividentibus, mala item esset haec dicto, si diceret animal aliud est rationale et irrationale aliud Angelus, quia in membris dividentibus continetur Angelus, qui non continetur in toto dicto. 126

Ad hanc regulam revocatur etiam illa, quae specialiter tradi solet de toto potentiali, et est haec, singula membra dividentia debent participare rationem divisim, hoc est, de singulis debet praedicari posse tantum ille universalis, qui dicitur totum potentiale, quod si tantum ille universalis praedicari de membris dividentibus possit univoce, et adaequate, dicuntur membra illa partes substantivae, si vero tantum analogice praedicari possint hoc est, propter aliquam similitudinem tunc dicuntur partes potestativae mala igitur esset dicto animalis in rationale et irrationale et Angelum, quia Angelus non participat rationem animalis.

3tia est membra dividentia debent sibi invicem aliquo modo esse opposita, hoc est, unum non debet continere in alio probatur: si membra dividentia sibi non essent opposita, tunc illa pars, quae continetur in alia frustra poneretur in dicione, sed nulla debet frustra poni in dicione: quo etc. hinc mala est dicto animal aliud est rationale aliud irrationale aliud canis, quia canis iam continetur in irrationale. 127

4ta est, dicto debet fieri per membra pauca et immediata, hinc est mala dicto: animal aliud est rationale aliud irrationale aliud etc.

breviq em possit dividi aaõ in raõle et irraõle, deinde irraõle in terrestre, aquatile, et volatile.

Disputaõ 2da.

De 2da mentis operaõe

Disputaõ duas quæstiones qtinet. 1ma erit de naõ et multiplite psitionis, qe ẽ 2da mentis operaõ. altera quæstio erit de proprietatibq psitionis.

Q: 1ma.

Quid et quotuplex sit psitio.

§1mus.

Quid sit oratio?

1 Cũ psitio (: ut infra videbimq :) dfiniatq per oratiõ: oraõ aqstet nomine et verbo. explicandũ prius ẽ, quid sit iuncta Arlẽ noẽ verbũ et oratio. nomen igitq ẽ vox sficativa ad placitũ sine tpore, huiq nulla pars sficativa ẽ separata. declarantq singulæ particulæ huiq dfiõis. dicitq itaq 1mo vox sficativa ad placitũ ẽ, ut excludantq tñi n sficativi, itẽ risus gemitq. Dicitq 2do sine tpore. nomen em est coniugatũ p tpora, nec importat in sua sficaõe exercitũ aliqd v actionẽ pro certo tpore nempe præterito, præsenti, atq futuro, unde a raõe hõis excluduntq hæ voces horæ dies mensis aũus etc. licet em sficiẽt aliquã mensurã tporis n tñ sficant cũ tpore sic etiã coena prandiũ etc. sibnt raõnẽ nõis, quia licet aliqo modo sficent tpus tñ n sficiẽt cũ tpore hoc ẽ, an prandiũ v cœna sumptũ fuerit tpore præterito v sumatq tpore præsenti v sumendũ sit futuro. Dicitq 3tio cuiq nulla pars sficativa ẽ separata, hoc ẽ, ita ut nulla sficiet eo modo extra compositionẽ, qo modo sficat intra eã.